

Krāslavas slimnīcai — 140

27. septembris 2011, 20:16

Šogad Krāslavas slimnīca atskatās uz saviem 140 darba gadiem. Ieskatisimies tās vēstures lappusēs.

Par stacionārā tipa dziedniecības iestādēm Latgalē viduslaikos maz kas zināms. Domājams, tie bijuši hospitāļi jeb spitāļi (špitoļi) — baznīcas vai klostera uzraudzības patversmes tipa iestādes, kurās apkopti, pabaroti, garīgi aprūpēti dažādi dzīves grūtdieņi: kropļi, ubagi, bāreņi, trūcīgas atraitnes, arī slimnieki.

Krāslavas hospitālis jeb slimnīca 18.gs. beigās bija vienīgā stacionārā tipa iestāde Latgalē. Tā vairs nebija parasta patversme jeb nabagmāja, bet jau iezīmēja pāreju, vairāk vai mazāk atbilda dziedniecības stacionāram mūsdienu izpratnē. Tajā strādāja kvalificēts ārsts ar universitātē iegūtu medicīnas doktora grādu, un cietējiem sniegta palīdzība bija laikmetam atbilstošā līmenī.

Grāfiene Auguste Oginska-Plātere 1789. gada 26.maijā novēlēja krietnus naudas līdzekļus (100 000 zlotu) žēlsirdīgo māsu klosterim slimnieku, kropļu un ubagu aprūpei. Jau tajā pašā gadā sāka celt mūra ēkas, kurās atrastos vīriešu un sieviešu palātas, žēlsirdīgo māsu istabas un citas nepieciešamas telpas. Sākumā bija paredzēts, ka to uzraudzīs četras māsas, un jau 1789. gada septembrī Krāslavā ieradās pirmās trīs.

Lai darbs sekmētos un rastos iespēja gūt piemērotu un plašāku izglītību vispār, 1793. gadā pie klostera tika nodibināta meiteņu skola. 1808. gadā skolā mācījušās 42 audzēknes, muižnieku un arī zemnieku meitas, pie tam par 22 maksājuši vecāki, pārējās uz klostera rēķina. Mācīta vācu, franču un poļu valoda, zīmēšana, izšūšana un ģeogrāfija, vēlāk arī vēsture, ģitāras un klavieru spēle. 1826. gadā nodegusi pansijas ēka, kas atjaunota. 1828. gadā skolā bijušas 28 un 1837. gadā - 36 audzēknes. Skola tika slēgta ar valdības rīkojumu 1843.gadā.

Krāslavas žēlsirdīgo māsu slimnīcā bija vīriešu un sieviešu palāta, katrā no tām bijušas piecas sešas gultas vietas. Tā kā citu slimnīcu nebija, tā bijusi pazīstama plašā apkaimē, un Krāslavā dziedināties slimnieki ieradušies pat no tālienes. Poļu sacelšanās laikā Krāslavas slimnīcā tika ārstēti, atbalstīti un slēpti nemiernieki. Žēlsirdīgo māsu darbība nonāca varas iestāžu uzmanības lokā. 1864. gadā notika pārbaude, atrodot, ka no septiņām māsām divas dzīvo nelegāli ar pieņemtiem uzvārdiem. Turpinot izmeklēšanu, 1864. gada 9. oktobrī tika nolemts slimnīcu slēgt, bet žēlsirdīgās māsas izraidīt uz Viļņu un Varšavu.

Par māsu darbību liecina uzstādītā plāksne Krāslavas Sv. Ludvika Romas katoļu baznīcā.

Krāslavas žēlsirdīgo māsu slimnīcā no 1793. gada strādāja medicīnas doktors Esajs Jākobs Franks. Viņš dzimis Berlīnē un studējis Viļņas universitātē, aizstāvējis medicīnas doktora disertāciju par drudža galveno cēloni. Bija grāfu Plāteru ģimenes ārsts un arī brīvi praktizējošs ārsts vēl vismaz 1822. gadā. Viļņas Medicīnas biedrības biedrs no 1807. gada. 1836. gadā vecuma nespēka dēļ ārsta praksi pārtrauca un dzīvoja savā muižā Ezerniekos.

No 1817. gada par Krāslavas žēlsirdīgo māsu slimnīcas ārstu strādāja medicīnas doktors Ernsts Heinrihs Eihlers, kurš bija arī grāfu Plāteru mājas ārsts un brīvi praktizējošs ārsts. Viņš dzimis Kurzemē, studējis Tērbatas universitātē no 1809. līdz 1813.gadam. 1817. gadā aizstāvēja medicīnas doktora disertāciju par etiķi. 1831. gadā aizstājis Daugavpils apriņķa ārstu, bijis Rīgas praktizējošo ārstu biedrības korespondētājloceklis. Miris 1869. gada 13. februārī Krāslavā.

Būtiskas pārmaiņas Latgales slimnīcu darbībā notika pēc 1868. gada, kad tika ieviesta lauku ārstniecības sistēma. Stacionārā palīdzība tika tuvināta lauku iedzīvotājiem vai arī gūta iespēja to pirmo reizi saņemt vispār.

Pirmā lauku slimnīca ar 10 gultas vietām Latgalē tika atvērta 1870. gada 1. janvārī Krustpilī. 1871. gada 29. oktobrī — Līvānu slimnīca ar 8 gultas vietām, 30. oktobrī — Ungurmuižas slimnīca ar 16 gultas vietām. Šajā pašā 1871. gadā izveidota slimnīca ar 10 gultas vietām Krāslavā.

1872. gada 2. novembrī tika atklāta lauku slimnīca Dagdā ar 10 gultas vietām. Tajā bija astoņas istabas: vīriešu un sieviešu palāta, telpa sifilisa slimniekiem, uzņemšanas istaba, aptieka, virtuve, feldšera kabinets un vēl īpašs kabinets ārstam, kad tas ieradās un vizitēja. Slimnīcu uzturēja Dagdas pagasta valde, to vadīja feldšeris Ādams Jermoļenko.

Tajā pašā dienā slimnīcas tika atklātas Asūnē un Skaistā, katrā ar 10 gultas vietām, bet divas dienas vēlāk, 4. novembrī, — Izvaltā un Majinovā, arī katrā pa 10 gultas vietām.

Desmitā Daugavpils apriņķa lauku slimnīca ar četrām gultas vietām tika atklāta 1873. gadā Līksnā.

Daugavpils apriņķa slimnīcas, tās apbraukājot, uzraudzīja divi ārsti: Antons Fedorovičs un Leonards (Angerts) Neimanis, bet uz vietas katrā pastāvīgi strādāja feldšeris.

Antons Fedorovičs dzimis 1833. gada 6. decembrī Vitebskā, no 1854. līdz 1859. gadam mācījās Tērbatas universitātē, 1860. gadā un no 1894. līdz 1904. gadam strādāja par brīvi praktizējošo ārstu Krāslavā, no 1871. līdz 1874. gadam Daugavpils apriņķa lauku ārsts, 100. Ostrovas kājnieku pulka jaunākais ārsts Krāslavā un Daugavpilī no 1879. līdz 1890. gadam. Bija viens no Daugavpils Medicīnas biedrības līdzdibinātājiem 1882. gadā.

Leonards (Angerts) Neimanis no 1871. līdz 1874. gadam bija Daugavpils apriņķa lauku ārsts un brīvi praktizējošs ārsts Daugavpils apriņķī no 1874. līdz 1876. gadam.

Pēc Krievijas impērijas 1888. gada Iekšlietu ministrijas Medicīnas departamenta datiem viena slimnieka uzturēšana Daugavpils pilsētas slimnīcā izmaksājusī 0,56 rubļus, savukārt ārstniecības maksa 1889. gadā noteikta 10-30 rubļu mēnesī.

Inspicējot slimnīcas 1892. gadā, atklāts, ka Krāslavas slimnīca atrodas priežu meža vidū, operāciju zāle neesot pietiekami gaiša, bet infekciju palāta iekārtota blakus virtuvei.

Krievijas impērijas 1899. gada slimnīcu sarakstā Latgalē jau tiek minēta arī lauku slimnīca Kapiņos.

1908. gadā Krāslavas lauku slimnīcu (dziednīcu) vadīja Ernsts Reinsons. Dzimis 1847. gada 30. janvārī Jaunsubatē aptiekāra ģimenē. Pabeidzis Jelgavas ģimnāziju un Tērbatas universitāti 1876. gadā. Krievijas - Turcijas kara dalībnieks no 1877. līdz 1879. gadam. 100. Ostrovas kājnieku pulka jaunākais ārsts Krāslavā no 1879. līdz 1784. gadam, brīvi praktizējošs ārsts Krāslavā no 1884. gada, bet no 1888. līdz 1917. gadam Daugavpils apriņķa 1. lauku iecirkņa ārsts Krāslavā un Krāslavas slimnīcas vadītājs. Viens no Daugavpils Medicīnas biedrības līdzdibinātājiem 1882. gadā. Piedalījās Vitebskas guberņas zemstes ārstu 2. kongresā 1912. gadā, kur nolasīja referātu par desmurģiju — mācību par pārsējiem un to pareizu pielietošanu praktiskajā ķirurģijā. Miris 1934. gada 7. augustā Krāslavā.

20. gs. 20. un 30. gados Krāslavā darbojas neliela slimnīca ar 20 gultas vietām. Blakus slimnīcai tika uzbūvēta otra ēka, tajā 1930. gadā atklāja sanatoriju plaušu tuberkulozes ārstēšanai ar 20 gultas vietām, kura darbojās līdz 1941. gadam. Diennakts uzturēšanās sanatorijā izmaksāja 5 latus. Slimnīcas un sanatorijas pārzinis bija Dr. Jānis Cerbuks, kurš slimnīcu vadīja līdz 1944. gadam. Par saimniecības pārzini strādāja Bartulāns, bija viena medmāsa, 2 sanitāres, 2 saimnieces. No 1937. gada līdz 1940. gadam sanatorijā strādāja krāslaviete Jeļena Sčasnaja.

1941. gadā sanatoriju likvidēja un uz tās bāzes vācu okupācijas laikā tika izveidota palīgslimnīca ar 60 vietām infekcijas slimniekiem, kurā galvenokārt ārstējās krievu bēgļi. Slimnīcu vadīja Dr. Nikolajs Bokums.

1935. gadā kā brīvo profesiju darbinieki Krāslavā darbojušies ārsti Leibs Mirvišs un Antonijs Kosminskis, zobu ārsti Dveira Ribušs - Pisarevskis (Vienības ielā 1), Henriete Elcofons (Brīvības ielā 7) un Sara Rivošs (Brīvības ielā 16), feldšeris Pafnutijs Talūjevs un vecmāte Marciana Meldere (Baznīcas ielā 17).

Krāslavā, Vienības ielā 13, darbojās arī Latvijas Sarkanā krusta veselības kopšanas punkts, kuru vadīja Dr. Nikolajs Bokums. Žēlsirdīgās māsas bija Malvīna Ozoliņš un Marija Pučka.

Nikolajs Bokums piedzimis Liepājā 1887. gada 9. maijā. 1916. gadā beidzis Cīrihes universitāti. 1916./1917.gadā bija Kurzemes lazaretēs Sarkanā Krusta ārsts, 1918/1919. gadā Daugavpils apriņķa pašvaldības slimnīcas ārsts, no 1919. līdz 1921. gadam Sarkanās latviešu divīzijas vecākais ordinators. No 1921. līdz 1930. gadam strādāja par Krāslavas iecirkņa un lauku rajona ārstu. No 1923. līdz 1944. gadam bija Krāslavas valsts skolas (ģimnāzijas) ārsts, no 1926. līdz 1944. gadam Krāslavas veselības kopšanas punkta ārsts. Iespējams, ka gājis bojā Otrā pasaules kara beigās.

Jānis Cerbuks dzimis 1901. gadā 17. janvārī Liezēres pagastā, tagadējā Madonas novadā. 1930. gadā pabeidzis Latvijas Universitāti. No 1930. gada līdz 1932. gadam Latvijas Universitātes ķirurģiskās klīnikas ārsts, no 1932. līdz 1934. gadam Nīcgales rajona ārsts, bet 1934. gada 7. jūlijā iecelts par Krāslavas un Kaplavas rajona ārstu. Otrā pasaules kara beigās nokļuva Vācijā, no turienes Austrālijā, kur nomira 1965. gadā.

Pēc Otrā pasaules kara Krāslavas slimnīca pakāpeniski paplašinājās. 1946. gadā tajā bija 100 gultas vietas terapijas, ķirurģijas un dzemdību nodaļā, darbojās arī klīniski diagnostiskā laboratorija, Vienības ielā (Padomju ielā 13) bērnu un sieviešu konsultācija, vadītāja Klaudija Folomina, bet Lāčplēša ielā (Sarkanarmijas ielā 4) atradās ambulance, kuru vadīja ārsts Konstantīns Jegorovs.

Pēc Otrā pasaules kara Maskavas ielā 107 (tagad — Rīgas ielā 31) tika atklāts dzemdību nams, kuru 20. gs. 60. gadu sākumā pārcēla uz jaunuzbūvēto ēku pie vecās slimnīcas ēkām, bet te darbu sāka sanitāri-epidemioloģiskā stacija. Padomju ielā 54 (tagad — Vienības ielā) atradās tuberkulozes slimnīca, kuru 60. gados pārorganizēja par tuberkulozes dispanseru, kurš šajā ēkā darbojās līdz 1982. gadam.

20. gs. 70. un 80. gados Krāslavas rajona slimnīca paplašinājās un attīstījās. Tika uzbūvēts jauns korpuss blakus ķirurģijas nodaļai, kurā izvietojās bērnu un neiroloģijas nodaļas, atklāta jaunā poliklīnikas ēka.

Par nožēlu pēdējos 20 gados no valsts puses tika pieļauts daudz kļūdu un nepārdomātas rīcības iedzīvotāju medicīniskajā aprūpē, ka Krāslavas slimnīcai, kopā ar daudzām citām Latvijas novadu slimnīcām, jācinās par savu eksistenci.

Gribas cerēt, ka mums nenāksies aizvērt Krāslavas slimnīcas vēstures pēdējo lappusi un tā sagaidīs vēl ne vienu vien jubileju.

Valdemārs Gekišs, Krāslava

Avots:

<http://www.ezerzeme.lv/index.php?action=show&type=news&id=11921>